І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація. "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArclay 7-4125
УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXVIII, Ч. 193. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ЖОВТНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 9, 1962 No. 193. VOL. LXVIII.

ДЕМОКРАТИ І РЕСПУБЛІКАНЦІ ВЕДУТЬ ІНТЕНСИВНУ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ ПОЧАВ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ НА СЕРЕДНЬОМУ ЗАХОДІ; АЙЗЕНГАВЕР ПРОМОВЛЯТИМЕ В ПОНЕДІЛОК, ВІВТОРОК І СЕРЕДУ

Міннеаполіс, Міннесота. — Президент Кеннеді при кінці тижня в п'ятницю, суботу і неділю вів виборчу кампанію в 4-ох стейтах сер. заходу, де промовляв для підтримки демократичних кандидатів на членів Конгресу і на губернаторів. В неділю Кеннеді мав виступати на спортовому грищі в Ст. Клавді, Міннесота, але дощ і мряка перешкодили в цьому, бо Президент не міг туди доїхати гелікоптером. Президент промовляв до зібраних тисяч народу за допомогою телефону. Президент відвідав Кентаки, Огайо, Мишиген і Міннесоту та є вдоволений із своєї поїздки, бо всюди вітали його тисячі виборців гучними оваціями. Заохочений цим успіхом Президент вже в найближчий четвер вийде в чергову поїздку і відвідає Ню Йорк, Ню Джерзі, Питтсбург, Індіянополіс та Луївілл, Кентаки. Одночасно повідомляють, що і найважливіша особа опозиційної партії колишній президент Д. Д. Айзенгавер починає виборчу кампанію вже в понеділок 8. жовтня, промовою в Кав Палас в Сан Франсіско, підтримуючи кандидатуру колишнього віце-през. Ричарда Ніксона, який старається про пост губернатора Каліфорнії. У вівторок 9-го жовтня і в середу 10-го Айзенгавер буде промовляти в Бойсе, Денвері, Оклагома Ситі, Омазі і Міннеаполісі. В політичних колах чекають, як виборці зустрічатимуть колишнього президента в Міннеаполісі, де вже промовляв Кеннеді, і де його оваційно вітали.

В суботу 6-го жовтня Президент промовляв в Дітройті, підтримуючи кандидатуру губернатора Джана В. Свенсона, якому в перевиборі загрожує республіканець Джордж Ромні. Президент вказував на те, що під час демократичної влади в стейті Мишиген число безробітних зменшилося значно, і є менше в порівнянні з цілою країною, де 5.8% всіх робітних сил є без праці, а в Мишигені відсоток є менший від 5%. Коли Кеннеді перебирав владу в січні 1961-го року, то число безробітних в тому стейті було два і пів раза більше від відсотка в цілій країні. Ромні у своїй промові з минулого тижня підкреслював те, що число безробітних в Мишигені зменшилося тому, що була більша автомобільна продукція. Але Президент вказував на те, що продукція авт може збільшуватися тільки тоді, коли добробут панує в цілій країні, і коли влегшений буде експорт авт за кордон. Уряд пропонує новий торговельний закон, згідно з яким Президент міг би зменшувати мито та в заміну збільшувати американський експорт. Демократи мають трудноці в фармерських стейтах Іллиной, Індіяна, Айова і Вісканзин, бо фармери не є вдоволені з нового фармерського закона. Переведені опитування у вересні виявляють, що фармерські виборці в більшості за республіканських кандидатів до Сенату і Палати Репрезентантів. Опитування виявили також, що Президент має більшу популярність між фармерами, як його секретар рільництва, Орвіл Л. Фріман. В п'ятницю 5-го жовтня Президент промовляв у Ковінгтоні, Кентаки і в Сінсінаті, Огайо. В Ковінгтоні Президент заявив, що до самих виборів кожної п'ятниці виїжджатиме на виборчу кампанію, щоб запевнити вибір в листопаді демократичного Сенату і Палати Республіканців. Президент сказав, що „це є дуже важливе, щоб ми мали і і виконну частину уряду і Палату та Сенат, які були б зобов'язані сприяти поступові". Президент оскаржував республіканців в тому, що вони „сидять нерухомо, закинувши у воду котвицю, і на заклик до поступу, відповідають завжди „ні!" Кеннеді оскаржував уряд Айзенгавера в тому, що „8 років ігнорував країни Латинської Америки, і ми тепер за це платимо". У Ковінгтоні учні римокатолицької школи тримали написи, в яких домагалися федерального транспорту для шкіл. Кеннеді підтримував у своїх промовах кандидатуру Вилсона В. Вята, який старається перемогти сенатора Трустона Б. Мортона в Кентокі; кандидатуру губернатора Майка Ді Салля, який старається про перевибір; Президент підтримував кандидатури сенаторів Френка Лавші і Стіфена М. Йонга. В неділю Президент був вже у Вашингтоні.

У Гюзтоні оваційно вітали астронавта Ширру

Гюзтон, Тексас. — В неділю 7-го жовтня астронавт командор Волтер М. Ширра прибув до міста Гюзтону, населення якого оваційно вітало першого астронавта, який шість разів облетів Землю. Там Ширра побачився зі своєю дружиною Джов, 12-річним сином Марті та 5-річною донечкою Сузанною. Командор Ширра звітував про свій лет на пресовій конференції в приміщеннях університету. Він хвалив дуже кабіну „Сігма-7", кажучи, що нею можна б летіти 18 разів довкола Землі, а не 6, як йому були наказали. Ширра навмисне вилучив був контакт із контрольною наземною стацією, щоб показати, що кабіною керує він сам, а не ті, що є на Землі. Головною ціллю його лету було випробувати кабіну, і це вдалося Ширрі дуже добре. Новий лет довкола Землі має відбутися вже на початку 1963-го року і він має тривати 24 години, бо має бути 18 кружлянь. Ширра потвердив, що і він бачив ті вогневі світлячки, про які згадував астронавт, полковник Джан Ґленн, і ті білі частиці, що їх бачив командор Скатт Карпентер.

В АМЕРИЦІ

● **В Ню Йорку** викрили міжнародну сітку, яка спроваджувала героїну до ЗДА за допомогою чужинних дипломатів. Оскаржені є Жан Азн із Франції, його син Роберт із Гротону, Коннектикат, Джозеф Сакс із Массачусетсу і Джозеф Месса із того самого стейту.

● **Лікарі не можуть** ствердити, на яку недугу терпить пані Ф. Д. Рузвелт, яка має 77 років і перебуває в шпиталі Колюмбійського Медичного Центру в Ню Йорку від 26-го вересня. Лікарі ствердили, що не має пістряка, але її недугу можуть назвати тільки „невідомою інфекцією". В понеділок вона хоче залишити шпиталь та почати свою нормальну працю, але стан її погіршився.

● **Сенатор** республіканець Веррі Ґолдвотер із Арізони заявив, що уряд президента Кеннеді не міг дати собі ради з советським наскоком на Кубу, і що американські виборці пам'ятатимуть про це в дні 6-го листопада. Ґолдвотер заявив, що виборці на всіх вічах турбуються в першу чергу справою Куби.

● **Астронавт Ширра** заявив, що він не мав трудноців із їжою під час дев'ятьгодинного лету довкола Землі. Цей його досвід є важний для тих астронавтів, які літатимуть довкола Землі цілий день або й більше. Найближчий астронавт має летіти на початку 1963 року, і його лет має тривати 24 години.

СУД НАД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ УБИВНИКОМ СЛ. П. СТЕПАНА БАНДЕРИ І Д-РА РЕБЕТА ПРИВЕРТАЄ МІЖНАРОДНУ УВАГУ

Карльсруге, Німеччина. — В понеділок 8-го жовтня тут перед Найвищим Судом Німецької Федеративної Республіки почався судовий процес проти Богдана Сташинського, який з наказу і доручення советського міністерства внутрішніх справ убив двох провідних націоналістичних діячів, Провідника Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів сл. п. Степана Бандеру та видатного діяча українського націоналістичного руху д-ра Лева Ребета. Обох їх убив Сташинський отруйною пістолею, вистрілюючи їм в обличчя отрую. За свій злочин Сташинський був нагороджений високим советським державним відзначенням. Одружившись опісля з німкенею та переконавшись, що й йому самому загрожує ліквідація, Сташинський втік до Західнього Берліну та добровільно визнав свої злочини. Процес проти нього, що заповідається на ділі процесом проти советського терору в чужих країнах, триватиме п'ять днів і викликує міжнародну увагу. На передодні процесу німецька преса друкує знову зізнавані скритоубивником подробиці виконаного ним з наказу советського уряду злочину. Інтереси родини сл. п. Степана Бандери на цьому процесі заступає адвокат д-р Ганс Нойвірт, судетський німець і колишній посол до чехословацького парляменту, який сам був сім років в'язнем советських концентраційних таборів, з яких повернувся в 1956-му році. Йому асистують на його ж запрошення та на запрошення родини сл. п. Степана Бандери адв. Чарлз Керстен, колишній конгресмен і голова конгресової комісії для дослідів комуністичної агресії та д-р Ярослав Падох, обидва з Америки. Родину сл. п. д-ра Лева Ребета заступає на цьому процесі адв. Адольф Мірс з Мюнхену. Президентом Найвищого Суду, перед яким відбувається процес, є д-р Яґуш, справу реферує суддя д-р Шумахер, обвинувачує прокуратор д-р Альберт Кун, якому асистує д-р Фішер. Сташинського боронить призначений судом оборонець д-р Гельмут Сайдлер з Карльсруге. Довшу вістку про початок процесу подав уже в понеділок, 8-го червня нюйоркський щоденник "The New York Herald Tribune". Багато великих газет вислали до Карльсруге своїх спеціяльних кореспондентів. Вістку, що її надруковано в "Herald Tribune", подала пресова агенція "United Press International". Для інформування про перебіг процесу української преси, на час процесу в Карльсруге публікується інформаційний бюлетень „Українська Інформація", що його видає Українське Видавництво в Мюнхені та за який відповідає д-р Григорій Васькович. Цей бюлетень й переслав повідомлення Проводу ЗЧ ОУН „Напередодні процесу Сташинського", надруковане на іншому місці в цьому числі „Свободи".

Учасники Протестаційних Віч у Ню Йорку і в 22 інших містах ЗДА вимагають засудити Москву за її злочини

Ню Йорк. — Напередодні судового процесу в Мюнхені проти вбивника сл. п. провідника ЗЧ ОУН Степана Бандери і д-ра Лева Ребета, в неділю 7-го жовтня у виповненій залі Народного Дому заходом Організацій Визвольного Фронту відбулося тут протестаційне віче під гаслом „На суд Москву!" Під цим самим гаслом спонтанно відбулися віча в 22 містах ЗДА, які масовою участю заманіфестували однодушну поставу української спільноти, засудили Москву за злочинні убивства українських націоналістичних провідників, за її імперіялістичну політику фізичного і духового винищування українського народу та за колоніяльний визиск України, а також запротестували проти непередрішенської політики західніх держав щодо України і інших поневолених Москвою народів. Віче в Ню Йорку в імені Організацій Визвольного Фронту відкрив інж. А. Гончарів. Президією керував голова ГУ ООЧСУ мгр. Є. Лозинський. Доповідь виголосив д-р П. Мірчук. Після доповіді відбулася коротка дискусія і прийнято одноголосно резолюції. Віче закінчено співом українського гимну.

Поліція шукає злочинця, який підклав бомбу під резиденцію кардинала Спелмана

Ню Йорк. — В суботу о год. 1:45 після півночі невідомий злочинець підклав під резиденцію кардинала Френсіса Спелмена динамітову бомбу, яка висадила три вікна в пивниці резиденції та вибила шиби в кімнаті для служби. Ніхто не був поранений. Десятки детективів є в погоні за тим злочинцем. На думку поліції злочинець належить до групи тих самих ексцентричних людей, які підкладали бомби у Ватикані. Такий самий погляд на цю справу існує у Ватикані. Ці ексцентричні особи виступають проти Католицької Церкви тому, що в цьому тижні в четвер починається Вселенський Собор в Римі. Комісар нюйоркської поліції Майкел Морфі повідомив, що він зарядив, щоб поліція пильнувала важливіших церков і релігійних будинків. Після експльозії кардинал збудився, зібрався та вийшов на вулицю, де вже були поліцисти. Експльозію чути було кілька бльоків від катедри св. Патрика.

Лікарі і спортовці відбули свої товариські зустрічі на Союзівці

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Минулий кінець тижня на цій виховно - відпочинковій Оселі УНСоюзу проходив під знаком двох зустрічей — лікарської і спортової, завершених спільною вечерею у великих залях гостинниці, що в ній взяло участь яких 250 осіб. Товариську зустріч лікарів влаштувало Українське Лікарське Товариство, Відділ Метрополії Ню Йорку, і в ній брало участь 75 лікарів із своїми родинами. Спільною вечерею, що відбулася в суботу увечері, проводив голова нюйоркського Відділу д-р Шибунчак, який вітав присутніх гостей, в цьому представників сімох відділів УЛТА, гол. предсідника УНС Й. Лисогора і його дружину Марію, та інших. Під час вечері виступали із своїми гуморесками і фейлетонами відомі гумористи Іван Керницький і Микола Понеділок. Після вечері відбулась в новій ошкленій уже долішній залі „Веселки" спільна забава, до якої грала оркестра „Амор". Зустріч спортовців у цих днях влаштував Карпатський Лещетарський Клюб і в рямцях цієї зустрічі відбулися спортові змагання в яких брали теж участь і лікарі. У внутрішньо клюбових змаганнях Карпатського Лещатарського Клюбу, Віктор Герлинський здобув перше місце в тенісі в грах кожний з кожним групи кращих тенісистів КЛК. Дальші місця першої групи зайняли: Юрій Ломаґа, Зенон Маркевич і д-р Ярослав Рожанковський. Були перешкоджені і не взяли участи в цих змаганнях К. Бень, М. Шиян і Ю. Савчак.

В другій групі тенісових гор КЛК, які теж відбулися системою кожний з кожним, перше місце здобув інж. Мирон Лепкалюк. Вікторові Герлинському вручив керівник змагань Юрій Ломаґа чашу першуна, яку уфундував д-р Ярослав Рожанківський. Крім тенісових змагань, відбулися ще змагання в стрілянні з лука, стрілянні з фльоберта і в грі кічки.

У Франції висловлено недовір'я урядові — грозить поважна криза

Французький прем'єр Жорж Помпіду виходить з Елізейського Палацу після конференції з президентом де Голем.

Париж. — Французький парлямент висловив урядові Жоржа Помпіду недовір'я в минулу п'ятницю 5-го жовтня ц. р. 280 голосами на всіх 480 послів, себто на 39 голосів більше, як потрібно було для такої найбільшої за існування 5-ої Французької Республіки демонстрації політичних партій проти президента Шарля де Голя. Де Голь розв'язав парлямент і розписав нові вибори на першу половину листопада ц. р. Передтим, 28-го жовтня ц. р., відбудеться у Франції всенародний плебісцит над внеском де Голя щодо зміни конституції в тому напрямку, щоб майбутніх президентів Франції обирано у загальному і безпосередньому голосуванні. Сам де Голь був ще обраний 80,000 електорів. Де Голя не було в тому критичному дні парляментарного голосування у Парижі, бо він виїхав на великі французькі маневри в Шампанії. 20,000 „блакитного" війська і 500 танків „боронять" в тих маневрах Францію проти „інвазії" 7,000 „червоних", які з танками вдерлися до Шампанії від Сходу. Ці маневри мають закінчитись 15-го жовтня великою дефілядою перед де Голем у Глермон - Ферранд. За твердженням газет, ці маневри є одним із етапів раптової й основної реорганізації французької армії та вносння в неї нового духа після психічного заламання внаслідку програння колоніяльних воєн в Індокитаї і в Альжирі. 5 політичних партій, опозиційних до де Голя, з виключенням комуністів, створили бльок для згаданого вгорі плебісциту і виробів. Якщо чи-то плебісцит чи парляментарні вибори вийдуть у некорисіть де Голя, Франція опиниться знову перед державною кризою.

Канадійське Наукове Т-во ім. Шевченка влаштує свою XI-ту Наукову Конференцію

Торонто. — В суботу 13 жовтня і в неділю 14 овтня відбудеться тут Одинадцята Наукова Конференція Наукового Товариства ім. Шевченка в Канаді, в якій візьме участь яких 30 доповідачів з різних теренів українського поселення. Під час сесії історичної комісії, яка проходитиме в суботу 13 жовтня в „Домі Просвіти", в Торонті, виступлять із доповідями такі науковці і громадські діячі: проф. Є. Онацький, ред. С. Волинець, проф. В. Радзикевич, проф. І. Кейван, д-р І. Рибак, д-р Б. Казимира, проф. Гр. Лужницький, ген. інж. А. Кузьмінський, проф. Ю. Фединський, проф. В. Біберович, проф. В. Гришко і ред. Б. Гошовський. Під час нарад філологічної секції, які будуть відбуватися цього ж дня в „Домі Просвіти" по полудні доповідатимуть д-р І Рибчин, проф. Яр. Рудницький, проф. Яр. Славутич і д-р Дм. Бучинський. На нарадах природничої комісії, в суботу в вечері, виступлять із доповідями проф. Ол. Сиротенко, д-р Є. Рибак, д-р В. Лазорко, інж. Вол. Мацьків і проф. Є. Вертипорох. В неділю, після Богослужень в українських католицькій і православній церквах, відбудеться пленарна сесія XI-ої Наукової Конференції, яку відкриє голова К. НТШ проф. Є. Вертипорох і під час якої читатимуть свої доповіді д-р П. Стерчо, проф. С. Килимник, проф. В. Кисілевський і проф. В. Іванис. З огляду на те, що деякі доповідачі перебувають в Европі, або в Південній Америці, чи в Австралії, їхні доповіді будуть прочитані в їх неприявності.

„Тризуб", „Чорноморська Січ" і УСК знову перемагають

„Тризуб" Філядельфія розгромив 10:0 свого місцевого противника „Юрік Тракерс" у минулонедільних мистецьких змаганнях Американської Футбольної Ліґи. Цілі змагання проходили під гнітучою перевагою „Тризуба", в якому напад написувався стрілами по воротах. Героями дня були Чижович та Ферейра, які здобули по трос воріт. „Тризуб" веде в показнику Ліґи з трьома перемогами і одною нерішеною поруч з Портуґальським Ф. К. з Нюарку, який має стільки само точок.

„Чорноморська Січ" Нюарк виграла високо свої відплатні мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи з Фол Рівер, дружиною, яка перемогла перед тижнем наших січовиків на виїзді. У цих змаганнях минулої неділі г Нюарку „Чорноморська Січ" здобула гарну перемогу 4:0 в живій, емоційній грі та поправила на дві точки свій стан в показнику Ліґи. Ворота для „Чорноморської Січі" стрілили Мек Ліод 3 і Рада 1.

УСК Ню Йорк переміг в неділю на своєму грищі ще одного сильного суперника в мистецьких змаганнях „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу, Гречько - Американський Ф. К. — Вислід 3:1 був вповні заслуженим для УС-К-у, який значно переважав противника швидкою і пляновою грою. Ворота для УС-К-у здобули: Пійотті, Пирдон і Лі. УСК Ню Йорк веде в показнику „Великої Десятки", маючи на своєму рахунку три перемоги, шість точок та відношення воріт 7:3.

У БЕРЛІНІ ЗНОВУ ЗАГОСТРЕНА СИТУАЦІЯ

КОМУНІСТИ НЕ ДОПУСТИЛИ АНГЛІЙСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ АМБУЛЯНС ДО СХІДНЬОГО БЕРЛІНУ. — ЗАХІД ПРИГОТОВЛЯЄ НОВИЙ ПРОТЕСТ

Берлін. — Проблема Берліну знову загострилась внаслідку недопущення східньо-німецькими комуністами англійського військового амбулянсу в минулу суботу, що його британське командування вислало, щоб поспішити з лікарською допомогою пострєленому західньо-берлінському юнакові, який допоміг парі старших східніх берлінців втекти новим прокопаним до їх дому тунелем. Цих двоє німців із Східнього Берліну і три товариші постреленого щасливо втекли на захід, а він залишився лежати на вулиці, на очах західніх берлінців. Маючи на увазі випадок з 18-річним Петером Фехтером, що його східньо-німецька поліція ранила пострілами 17 серпня ц.р. і залишила на вулиці, поки він не скривавився і не помер, західньо-альянтські гарнізони в Західньому Берліні завжди мають з того часу напоготові військові амбулянси. Однак в минулу суботу східньо-німецькі комуністи завернули той англійський амбулянс, не допустивши його на місце згаданого випадку. Це перший випадок, що до Східнього Берліну не допущено будь-якого вояка чи возу з західніх гарнізонів у Західньому Берліні і західні держави вважають, що східньо-німецькі комуністи можуть прийняти той інцидент з амбулянсом, як прецеденс до спутування в майбутньому взагалі руху західніх військових авт в Східньому Берліні. Тому західні великодержави приготовляють з свого боку подвійну акцію: дипломатичний протест та застосування відплатних засобів, з прикороченням руху советських військовиків у Західньому Берліні. До цього часу советські вояки приїздять щоденно на зміну почесної сторожі при советському воєнному пам'ятнику в британській зоні Західнього Берліну та для спільного стороження в'язниці для воєнних злочинців в Шпандав у Західньому Берліні. В минулу неділю кількасот західніх берлінців влаштували публічні молитви біля берлінського муру при Бернауерштрассе, де — по її східньому боці — комуністи евакуювали мешканців з кам'яниць та замурували там всі вікна і двері. Ці молитви відбулись під проводом індійського пацифіста Тапешава Нат Зучі. Східньо-німецькі комуністи старалися приглушити ті молитви музикою, що грала комуністичні гимни і марші, ніби у честь 13-х роковин східньо-німецької „держави".

З СССР видалено атташе з амбасади ЗДА, — Раск конферує з Громиком

Москва. — В минулу п'ятницю 5 жовтня советське міністерство закордонних справ зажадало відкликання з СССР асистента морського атташе при американській амбасаді в Москві, коммодоре Раймунда Смита, оскаржившн його в шпигунсдві. Раймонда Смита советська поліція арештувала в Ленінграді у минулий вівторок та, перевівши у ньому особисту ревізію, притримала кілька годин на поліційній станиці. Опісля большевики проголосили, що при коммодоре Смиті знайдено „шпигунські записки" та льорнету і мініятюрний записувач голосу „для шпигунських цілей". Американська амбасада рішуче всьому цьому заперечила і запротестувала проти грубої поведінки советських поліцаїв у відношенні до американського дипломата. Загально всі вважають, що це відплата за видалення з Америки двох советських „дипломатів" з Об'єднаних Націй, Євгенія Прохорова й Івана Выродова, які купували різні дані військового характеру від американського моряка Нелсона Друммонда, арештованого в Лярчмонді, Н. Й. Ця справа була одним із предметів наради, яку державний секретар Дін Раск перевів з советським міністром закордонних справ Андресм Громиком в минулу суботу 6 ц. м. Громико запросив Раска, а також Адлея Стівенсона і його заступника Чарльза Йоста на обід до будинку делеґації СССР при ОН. Головною темою тієї наради мала бути щораз гірша ситуація довкола проблеми Берліну.

8 американських летунів згинули знову у Південному В'єтнамі

Сайгон. — В минулу суботу 6-го жовтня ц.р. розбився американський гелікоптер під час воєнної акції проти комуністичних партизанів, при чому згинуло сім американських членів залоги. Попереднього дня згинув також один американський летун, а три інші були ранені в битві, в якій комуністичні партизани мали коло 1,000 військово вишколених партизанів. 11 американських гелікоптерів привезли тоді південно-в'єтнамських вояків на відсіч заатакованій південно-в'єтнамській військовій станиці. Число смертних жертв, що їх американці понесли вже в війні проти тамошніх комуністичних партизанів зросло до 21 осіб, не рахуючи численних ранених. Щораз частіше поцілювання і зістрелювання комуністами американських гелікоптерів, які своїм повільним та дуже низьким летом становлять добру ціль для ворога, висунуло потребу більшої летунської охорони для них — бомбардувальниками, які очищували б терен для приземлювання гелікоптерів із південно-в'єтнамським військом у виправах проти комуністів.

У СВІТІ

● **Голова еспанської держави** Франсіско Франко взяв участь в офіційній жалобній маніфестації в Барсельоні, де хоронили багатьох з-посеред 445 знайдених погиблих в останній катастрофі повені. Все ще нема сліду по 375 інших особах, які зникли під час цієї повені. Ця жалоба збіглась з 26 роковинами приходу Франка до влади.

● **Хоч між Індією** і комуністичним Китаєм гострий конфлікт за східню частину Кашміру, так звану провінцію Лядах, яку частинно китайські комуністи зайняли збройною силою, проте прем'єр Неру післав депешу Чу Ен-лаєві з висловами „сердечного привіту" з нагоди 13-ої річниці захоплення комуністами влади в Китаї.

● **Лондонські автобусові водії** погодилися на те, щоб не приєднатись до 24-годинного загального страйку залізниць в Британії з приводу пляну закрити частину залізничних варстатів, внаслідку чого 18,000 робітників втратять працю. Д-р Ричард Бічінґ, голова Британської транспортної системи, перервав відпустку і вернувся з Італії до Лондону, але не бачив можливости оминути страйк.

● **Мохаммед ель-Амін**, останній бей Тунісії, помер у Тунісі в скромному приватному помешканні у віці 81 рік. Він втратив престіл у 1957 році, коли туніський парлямент проголосив республіку і її президентом став Габіб Бурґуіба, лідер республіканско - націоналістичного руху тунісців. Мохаммед ель-Амін був нащадком турецького завойовника Гуссейн-бея, який став володарем Тунісії в 1705 році. Померлий був надзвичайним багатирем, але при скиненні його з престолу йому сконфіскували маєток.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Тінь минулого над Францією

Теперішня гостра політична криза у Франції має глибше джерело, аніж правно-конституційний спір між президентом де Голем і парляментом: чи має де Голь право ставити проєкт зміни конституції, поминаючи парлямент, безпосередньо на вирішення плебісцитом, чи такого права не має? Його опоненти, якими в даному випадку є не тільки більшість політичних партій, але й Конституційна Рада, кажуть, що сам де Голь у продиктованій ним 28-го вересня 1958-го року конституції всяку зміну в ній узалежнив від згоди парляменту, тож годі тепер цю постанову порушувати. Де Голь і його прем'єр Жорж Помпіду боронять своє становище тим, що — мовляв — згадану останню конституцію прийнято в загальному плебісциті, тож лише плебісцит і може змінити її, зрештою, часи змінюються, і конституційний закон не є непорушним „табу". По суті йде про спосіб вибору майбутнього президента Франції — не електорами, як було досі, а в загальному й безпосередньому голосуванні. Ця справа має ніби характер формальний. Але насправді звичай де Голя звертатися понад головами парляментарних партій до народу, так само, як і проєкт зміненого вибору наступних президентів, порушили до глибини французькі пристрасті.

Річ у тому, що в тій полеміці пригадано історичні прецеденси. Перша Французька Республіка, що зродилася з Великої Революції, провалилась, бо в ній не вмістились амбіції Наполеона І Бонапарте, а Друга Республіка закінчилась державним переворотом, внаслідок якого її президент Людвик Наполеон проголосив себе Наполеоном III. Опоненти де Голя пригадують, що Людвик Наполеон так само, як де Голь, спершу присягав на вірність республікансько - демократичній Конституції, потім хотів змінити її, а коли парлямент спротивився, розв'язав його, відкликався до всенародного голосування, дістав від народу згоду і правив, як абсолютний монарх до 1870-го року, поки не сталася катастрофа під Седаном. Французи вразливі на історичні пригадки. І тому треба було людини такого великого формату і такої рішучости, як де Голь, щоб вони призабули німцям війни з 1870, 1914 і 1940 рр. та погодились на тісний політично - господарський союз з Німецькою Федеративною Республікою.

Французи не бояться, що Шарль де Голь може наслідувати Людвика Наполеона, тим паче, що де Голь має вже 72 роки і буцімто заявив своїм приятелям, що мріє про час, коли скінчиться семирічна каденція його президентури. Але сантимент французів до республіканської форми їхньої держави такий глибокий, що демагоги, які орудують такими історичними порівняннями, скріплюють можливості прогри де Голя в заповідженому ним на 28-го жовтня ц. р. плебісциті. Де Голь — людина принципів і ворог гнилих компромісів як у внутрішній, так і в закордонній політиці. Тому він не пішов на компроміс з парляментом, а заповів, що коли його проєкт зміни конституції в точці вибору президента буде відкинений у загальному плебісциті, він вважатиме це за вислів недовір'я до своєї особи і відійде від державного життя. Це не пуста погроза, бо він те саме зробив уже раз, в січні 1946-го року, коли, як прем'єр першого післявоєнного уряду, зайшов у гострий конфлікт з парляментом щодо форм парляментарного устрою. Тоді-то саме постала Четверта Французька Республіка, яка була виповнена двадцятьма урядами і вийшла була над берег політичної анархії та фінансового банкрутства, поки на рятунок не з'явився знову Шарль де Голь. Обраний 1-го червня 1958-го року на прем'єра, а 2-го жовтня того самого року на президента, він прикоротив партійництво, оздоровив фінанси, закінчив війну в Альжирі, підніс престиж Франції за кордоном. Якби тепер він передчасно відійшов від влади — Франції загрозив би знову хаос. Треба сподіватися, що здоровий інстинкт французів і їх державний патріотизм до цього не допустять.

Процес у Карльсруге

Починаючи від 8-го жовтня ц. р., увага українців всього вільного світу звернена на місто Карльсруге в Західній Німеччині, де в цей день перед німецьким судом почався процес проти Богдана Сташинського, вбивника сл. п. д-ра Лева Ребета і провідника ЗЧ ОУН сл. п. Степана Бандери. Відбується цей процес широким відгомоном також у світовій опінії, бо ж ініціяторами і головними спричинниками доверщених Сташинським душогубств були не провід і члени якоїсь підпільної, законспірованої організації, а очолюване Хрущовим совєтське колективне керівництво й Комітет Державної Безпеки при Раді Міністрів СССР, за пляном і дорученням якого — як це підтвердили висліди судового слідства проти Сташинського — вбито підступно і вирафіновано Ребета і Бандеру.

Вимагаючи справедливого, згідного із законами покарання підсудного, що з нього комуномосковський режим зробив яничара і знаряддя для своїх терористичних дій, українська національна спільнота в усьому світі вимагатиме водночас і затаврування цього ж режиму і всіх його злочинів, докоунваних на території вільного світу супроти діячів і провідників української визвольної боротьби. Короткий час тривання процесу не дозволить основно розглянути плянову і консеквентну народовбивчу політику московського комуністичного режиму, спрямовану на повне знищення українського народу і його провідної верстви з поміччю голоду, масових масакр і душогубств, проте цей процес мусить дати нагоду всім українським національним організаціям по цей бік залізної заслони провести якнайширшу акцію розкриття й засудження московського імперіялізму і загарбництва. Ще й ще раз мусить увесь світ усвідомити, що вбивство Ребета й Бандери — це тільки одна ланка в довгому ланцюгу злочинів Москви, що обидва ці душогубства, доконані на її доручення руками вишколеного нею яничара, — це тільки малий фрагмент у широкій програмі плянованої московської змови, спрямованої на знищення вільного світу.

У зв'язку з процесом проти Сташинського треба сподіватися також совєтської протиакції, веденої московськими аґентурами й експозитурами на Заході. З одного боку, большевики будуть впливати різними шляхами, зокрема дипломатичними, в тому напрямку, щоб заперечити, пофальшувати або хоч применшити виявлені на процесі факти і представити цілий процес, як імпрезу... західньонімецької розвідки, організуючи для цього також і відповідні показові процеси у Східній Німеччині чи деінде. З другого боку, Москва докладе всіх зусиль, щоб використати цей процес для провокацій, спрямованих на поглиблення внутрішньоукраїнського роздору, доказом чого може бути поширювана напередодні процесу серед українців в Західній Европі большевицька летючка, видана провокаційно під фірмою одної з українських організацій із зачерпнутими з совєтського арсеналу обвинуваченнями проти сл. п. Ст. Бандери. Маючи на увазі можливість таких провокаційних затій, українська національна спільнота у вільному світі, особливо ж проводи і членство націоналістичних угруповань, трактують цей процес не як суд над Сташинським, убивником провідного діяча тієї чи іншої української організації, але як суд над Москвою, — смертельним ворогом українського незалежницького руху, всіх українських організацій, що виписали на своїх прапорах визволення України. Процес у Карльсруге відбувається не тільки проти того, хто вбив Бандеру і з чиїх рук згинув Лев Ребет, але також над усіми тими, що були ініціяторами та спричинниками вбивства сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри і сл. п. полк. Євгена Коновальця, та що закатували б кожного українця тільки за те, що прагне жити своїм вільним вільним життям на своїй прадідівській землі.

РИЛЬСЬКИЙ РЕГАБІЛІТУЄ УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ

Минулого місяця в газеті „Радянська Культура" виступив Максим Рильський з статтею, яка може бути цікавою не тільки для „музичної громадськости" України, що до неї він звертається. У цій своїй статті, написаній під іронічним заголовком „Дивлюсь на афішу та й думку гадаю", пише М. Рильський про занедбання народної пісні на Україні виконавцями - співаками, організаторами концертів та керівниками хорів. Так, якби це було не в підсовєтській Україні, апелює Рильський до них, уґрунтовуючи цей свій несподіваний апель слушними і неслушними арґументами.

Ось що пише, між іншим, він про виконавців українських народних пісень: „... Виходить у „збірному" концерті улюбленець публіки, і вже знаєш наперед, що він заспіває „першим номером", що — на „біс" ... Пісень — море, а співаки зводять його до вузенького, хай і гарного, струмка. А досить би співакові, талановитому й освіченому, перегорнути хоч би збірники Лисенка, щоб знайти там десятки призабутих у нас шедеврів".

Згадавши, як великого співака, Мишугу і Соломію Крушельницьку, яку, мовляв, музична критика ставила колись в один ряд з Шаляпіним, Карузо та Тіто Руффо, але „Большая Советская Энциклопедия" цілковито знехтувала — Рильський пише про убогість сучасних совєтських концертів, що вічно обертаються довкола десятка „номерів". „Космонавт Попович — іронізує він — дуже любить пісню „Дивлюсь я на небо". Це просто чудесно, що вона, ця українська пісня, пролунала в міжзоряних просторах, але — навіщо називати її народною? І навіщо затріпувати цю пісню „до безпам'ятства"?

Очевидно, не можна не погодитися з усім тим, що твердить тут Рильський. У великій мірі його завваги можна було б звернути і до музичного світу на еміґрації.

Але далі пише він так:

„Ми, українці, — хвалимося, що ми — музичний народ. Однак, не тільки свою народну пісню, але й своїх композиторів знаємо ми — ну, м'яко кажучи — поверхово. Цей рік ми називаємо Лисенківським. Це дуже добре. Але чи посідає спадщина Лисенка в усій її різноманітності належне місце в репертуарі наших артистів? Хто з наших піяністів включає твори Лисенка в свої програми? Чому так рідко можна почути в хоровому виконанні такі його шедеври, як „Гамалія", „Іван Підкова"? Я й досі не можу без хвилювання згадати, як виконував за юнацьких моїх літ ці та й інші речі Лисенка студентський хор під орудою Олександра Кошиця. Чому наші хорові капелі ніби забули про такі знамениті лисенківські обробки народних пісень, як от „Гей, не дивуйтесь", „Ой, пущу я кониченька в саду", „Про Купер'яна"? Можна ще чимало набрати таких „чому"...

Перемішуючи правду з кривдою, Рильський, який свого часу на собі скуштував усіх благостей „особих органів", який досконало мусить орієнтуватися в усіх тонкощах совєтської цензури, в усіх її „чому", вдає, що він — відкриває Америку. Ще б пак, занехаяли „Івана Підкову"! Не співають „Гамалії"! Припадають порохом шедеври. А все тому, що оттакі ми, українці, не шануємо своєї культури. Кошиць шанував, а ми, бач, не шануємо...

„Лисенко, — повідає далі Рильський, — за узвичаєною формулою — основоположник української клясичної музики. Але чи достатньою мірою відома нашим слухачам музика таких його наступників, як Кирило Стеценко, творчість якого аж ніяк не зводиться до „Тихесенького вечора" або пісні „Ою, чого ти, дубе", як Філарет Колесса, як той же Олександер Кошиць? Чи знаємо ми як слід спадщину Степового, фолкльористичну роботу Демуцького, Чи чув пересічний слухач імена Вахнянина або Нижанківського? Та навіть Леонтович, майстер із безумовними рисами геніяльности ... звівся у нас до безперечно згущеного списку популярних, але вже трохи «заспіваних» речей"...

Мишуга, Крушельницька, а далі наказово „забутий" Стеценко, „чужий духом" Колесса, „петлюрівський амбасадор" Кошиць, замовчуваний Степовий, розстріляний чекістами Леонтович, нарешті, досі заборонені Вахнянин і Нижанківський — такий довгий шерег славних імен підносить Рильський, щоб „возз'єднати" їх з „великою радянською культурою".

Особливо прикметною в цій статті М. Рильського його — чи з ініціятиви тих, що стоять над ним — спроба „регабілітації" української духовної музики.

„Коли піти далі, в глибінь минулого, — пише він, — то виринають імена Веделя, Бортнянського і Березовського. Скажуть: це переважно духовна, церковна, релігійна музика. Так. Ну, а „Реквієм" Моцарта чи Верді — „світська музика"? А „Сікстинська Мадонна" Рафаеля, „Тайна Вечеря" Леонардо да Вінчі — „світський живопис"? А „Божественна комедія" Данте — антирелігійний твір, чи що? У всякому разі „Реквієм" Моцарта ми вряди-годи виконуємо, та ще й обставляємо це виконання дуже парадно. А Веделя, Бортнянського й Березовського знаємо тільки з імени... Пригадую, як незабутній М. Верикібський умовляв мене, щоб я написав „невтральні тексти" до концертів Бортнянського. У мене якось не піднялася рука писати ті „невтральні тексти"... Не забуду також, — пише Рильський, — як другий дорогий усім нам небіжчик П. О. Козицький програвав мені „Панахиду" Стеценка, і обидва ми шкодували, що цей церковний твір не може у нас виконуватись, як твір концертовий".

І в кінці цієї пророчистої статті Максима Рильського ще одна спроба — „регабілітувати" українські колядки і щедрівки.

„Той же таки Кошиць, — пише Рильський, — із своїм хором щороку виконував колись у Купецькому зібранні (в Києві — В. С-ко) колядки і щедрівки. Минаючи вже те, що релігійний, зокрема християнський, момент аж ніяк не посідає чільного місця в багатьох колядках і щедрівках, можу з усією щирістю запевнити, що ні в кого з тогочасних слухачів оті колядки і щедрівки не викликали релігійних емоцій, а будили здорове естетичне почуття..."

До „щирости" Максима Рильського можна мати застереження. Також раптова „оборона" і спроба регабілітації колядок, щедрівок і української духовної музики в статті академіка Рильського може бути викликана не тільки його особистим, похвальним баженням привернути народові належні йому по праву мистецькі скарби, залишені його славними музикотворцями. У широкому процесі веденого тепер в Україні привласнювання — вже як „радянського" — всього того, що відкидалось і заборонялось, як „буржуазно - націоналістичне", стаття Рильського — чи його власна, чи йому подиктована — є лише черговим кроком, який повинен насторожити український народ. Ну, а політична еміґрація мусить, звичайно, зробити з цього свої висновки. Бо й прекрасні українські колядки, навіть з автентичним, а не „невтральним", текстом, московські окупанти хочуть узяти собі як зброю — проти українського народу і його культури.

В. С-ко

Д-р Роман С. Голіят

ЯК ПОСТАЛА ДОКТРИНА МОНРО

4-го вересня 1821-го року в Петербурзі видано указ, який поширював претенсії Росії вздовж узбережжя Тихого океану аж до 51-ої паралелі, теперішнього стейту Ореґон. Прибережні води цієї території проголошено замкненими для інших країн. Державний секретар ЗДА Джан Квінси Адамс відкинув російські претенсії, заявляючи: „Ми повинні заперечити право Росії на опанування будьякої території на цьому континенті; ми повинні виразно проголосити принцип, що землі американського континенту вже більше не повинні бути об'єктом нових европейських колоніяльних загарбань".

Це стало основною ідеєю доктрини Монро. Росіяни відступили. Великобританія в той час була глибоко стривожена можливим поширенням еспанських і французьких територіяльних претенсій на американському континенті. Джордж Каннінґ, британський міністер закордонних справ, провадив великодержавну політику, спрямовану проти Еспанії й Франції, і тому підтримував американців у їх політичних заходах. Хоча Джеферсон і Медісон були за спільну англо - американську акцію, Джан Адамс був проти неї, вважаючи, що для тривкого розвитку американської держави треба провадити самостійну політику. Він говорив: „Було б щиріше і поважніше якби ми виразно заявили Росії і Франції про свої принципи, замість того, щоб плисти слідом за британським військовим кораблем".

У своєму річному зверненні до Конґресу 2-го грудня 1823-го року президент Монро заявив: „1) Землі американського континенту вже не можуть бути далі колонізовані европейськими державами; 2) В обох Америках існує політична система, окрема і суттєво відмінна від европейської політичної системи; 3) Всяку спробу европейських держав поширити свою систему на Західню півкулю ЗДА вважатимуть за небезпечну для миру і своєї безпеки; 4) ЗДА не будуть втручатися в справи вже існуючих колоній чи країн у Новому Світі, залежних від европейських держав".

Доктрина Монро не була признана в сфері міжнародного права аж до так званої Гаванської декларації 1940-го року, але все таки вона зобов'язувала. Ця доктрина не мала санкцій, як їх має звичайно міжнародний договір, або ухвали Конґресу, але ніяка країна, крім Англії, її не заперечувала. Англія, яка відіграла керівну ролю у встановленні доктрини Монро, заперечила її в 1895-му році під час так званого Венесуельського граничного конфлікту. Щойно 30-го липня 1940-го року 21 республіка Пан-Американської Унії одноголосно схвалила т. зв. Гаванську декларацію, згідно з якою американські держави колективно або індивідуально можуть зайняти і адмініструвати будьяку европейську колонію в Новому Світі, яка була б загрожена зовнішньою аґресією. З цієї декларації постала організація американських держав ОАС, яка діє й тепер.

На закінчення варто вказати, що американська закордонна політика була в значній мірі стійкою і додержувалася одних і тих же провідних настанов від часів Джорджа Вашинґтона аж до Теодора Рузвелта. Головними з цих ідейних зобов'язань чи об'єднань були: доктрина Монро; принцип вільних морських просторів, відкритих для всіх держав; принцип міжнародного охоронного імпортового тарифу; принцип „відкритих дверей" для ініціятиви громадян усіх держав.

Пізніше Америка почала втручатися в позаамериканські міжнародні конфлікти, і політика ЗДА у значній мірі затратила свою стійкість. Тепер, з огляду на зростаючу загрозу аґресивного московського комунізму пора, щоб ЗДА вернулися до доктрини Монро.

ГОЛОС ЧИТАЧА

Про лемків

Стаття Степана Женецького п. з. „Організація оборони Лемківщини" в „Свободі з 21 вересня ц. р. безперечно патріотична, добре умотивована і може принести користь лемківській акції.

Алеж, знаючи основно лемківську тематику, я змушений в інтересі історичної правди спростувати кілька уступів тієї статті, які можуть увести в блуд читачів.

П. Женецький пише, що в останній війні комуністична Москва, порядкуючи кордони Східньої Европи, призначила Лемківщину комуністичній Польщі. В дійсності границю між Польщею й СССР усталено влітку 1944-го року на конференції великопотуг в Ялті, в Криму. Тоді Сталін жадав границі на Сяні й Бузі, але остаточно прийнято цю границю на т. зв. лінії Керзона, який ще в 1918-му році безуспішно пропонував ту саму границю в польсько - українській війні. З того пішла всім відома назва „Закерзоння".

Далі автор статті подає, що поляки виселили все українське населення із Закерзоння до Польщі на т. зв. „земє одзискане". Це не вірно, бож у роках 1945 - 1946 большевики з поміччю польського війська і поліції жорстоко й безоглядно виселили величезну більшість українців з тих наших етнографічних теренів до УССР, а щойно решту, коло одної десятої частини нашого населення поляки переселили в 1947-му році на західні польські землі.

Незгідно з фактами автор подає, що в 30-их роках поляки видавали в Криниці часопис „Лемко". Цей часопис видавали галицькі москвофіли, а редаґував його адвокат д-р Гнатишак. Поляки тільки допомагали москвофілам у той спосіб, що польська поліція конфіскувала український часопис „Наш Лемко", а впихала людям „Лемка".

Мгр. В. Бучацький

НА ТЕМИ ДНЯ

До містерії з Шевченковим листом

Газети вільного світу обійшла новинка, що п. Є. Деслав „знайшов у відділі Загальна кореспонденція, в течці Колекція Ейнара, поміж листами Варвари Рєпніної... оригінал листа Тараса Шевченка до Варвари Рєпніної, датований з Фортеці Орская 24 жовтня 1847".

Панові Є. Деславові не було потреби так широко оповіщати про своє відкриття, бо лист цей був давно відкритий п. Ганною Келлер - Чикаленко під час її розшуків відомостей про перебування в Женеві родини Рєпніних. Г. Келлер - Чикаленко знайшла цей Шевченків лист, як сама оповідає, в Женевській бібліотеці серед паперів Аме Ерменжара, кол. бібліотекаря в маєтку Рєпніних, в Яготині. (Див. її статтю „Рєпніни та їх Яготинська бібліотека" в Науковому Збірнику Української Вільної Академії Наук у ЗДА, ч. 2, Ню Йорк, 1953, ст. 140). Г. Келлер - Чикаленко з дозволу бібліотеки зробила три фотокопії для трьох найбільших українських книгосховищ у вільному світі — у Львові, Парижі і Празі. На підставі цієї останньої копії проф. В. Сімович зробив доповідь про знахідку на засіданні Українського Історично - Філологічного Товариства в Празі ще в 1930 році. Самий текст листа був давно відомий з копії, зробленої кн. Варварою Рєпніною, і був надрукований в Повному зібранні листів Шевченка, за ред. акад. С. Єфремова (Київ, 1929) і в усіх пізніших публікаціях.

Заслуга Г. Келлер - Чикаленко не тільки в тому, що їй пощастило відкрити невідомий тоді автограф Шевченка, а ще більше в тому, що вона постаралася зробити його відомим в українських наукових колах і передати фотокопії його на збереження до українських бібліотек. Ідучи по слідах Г. Келлер - Чикаленко і зробивши відкриття вдруге, Є. Деслав постарався придбати фотокопію листа лише для своєї приватної збірки, а якийсь „проґресивний українець", ідучи по слідах Є. Деслава, постарається передати таку ж фотокопію лише до совєтської колекції шевченківських пам'яток.

Музей - Архів УВАН
206 Вест, 100 стріт, Ню Йорк.

Борис Антоненко-Давидович

ЗА ШИРМОЮ

РОМАН

(8)

І навіть тепер, задумливо йдучи двором від амбуляторії, Олександер Іванович в котрий це раз — замилувано глянув на цю красу. І солодка хвилька гордощів, що це він дав цьому початок і завершення, на хвилину огорнула його.

Він пройшов трохи осторонь від своєї квартири, де на порозі сиділа мати, й подався до голих стін третього будинку. Проте, з-під його уваги не випала маленька, але досить характерна для їхньої родини сценка. З дверей квартири вискочив, штовхнувши в плече бабу, Вася. Одна щока його була оддута, до заслинених губ він притулив маленьку сурму, але дмухати в неї заважав йому напханий рот. Він дістав пальчиками з рота цукерку й простягнув бабі:

— Їж, бабусю!

— Спасибі, Васильку, їж, голубчику, сам. Тільки нащо ж ото ти стільки в рота набрав одразу?

— Щоб мама не бачила. Мама каже: „Не давай бабі цукерок".

— А баба й не хоче цукерок, їж дитятко! — Стара злегка відхилила Васину ручку, та малий, зворушений власним подвигом, затявся:

— Ні, їж! Їж, бабо! Ну, їж!..

Щоб заспокоїти хлопця, стара взяла цукерку, піднесла до смаглих губ і удала, що їсть. Вона глибоко зідхнула, журно усміхнувшись, і погладила хлопчика по голові. Вася враз заспокоївся, проковтнув цукерки й заплигав на одній нозі, щосили дмухаючи в свою сурму. Двір сповнився різкими, докучливими звуками, та стара терпіла, і, коли хлопець спинявся, щоб подивитись, як подобається його музика бабі, вона усміхаючись, тихо хитала головою:

— Ой, як гарно!.. Та ти вже вмієш грати?

Ніна Олександрівна, причиняючи вікно, крикнула з кімнати:

— Васька! Досить мені на нервах грати, а то я викину цю неможливу дудку!

Малий знову підніс до рота сурму, але стара зацитькала на нього й пригорнула до себе:

— Ось слухай, Васильку, я тобі пісеньку заспіваю.

Хлопець опустив сурму й уп'явся очима в бабин рот. А вона, гладячи хлопця по голівці, тихо приспівувала:

Ти ж було, дударику,
Ти ж було селом їдеш,
Ти ж було в дуду граєш...

— Васю, спати! — почувся з коридору категоричний наказ Ніни Олександрівни, і спів обірвався.

Олександер Іванович через двірний отвір увійшов у середину зруйнованого будинку, і, хоч позаду у дворі стало нараз тихо, спів матері ще звучав йому і думка сама виводила далі знайомі з дитинства, але давно вже призабуті слова:

Тепер тебе немає,
Дуда твоя гуляє...

Чи то від цих слів і напівграйливого, напівсумного мотиву, що, може, збудив у душі якийсь давній - давній образ, чи то від присмерку цих голих стін, над якими високо в небі вже зайнялась перша зірка, Олександрові Івановичу стало журно.

Цей третій будинок, з якого можна було б зробити прекрасний дім породіль, стояв ще й досі руїною!..

І раптом Олександрові Івановичу спала знадна думка: а що, коли б відбудувати дім породіль власними силами?

Щоправда, тут не було вже битої цегли й покидьків — санітарка Саодат відучилась, нарешті, викидати сюди сміття і всякий непотріб, але голі стіни були кричущим дисонансом до підметеного, чистого двору, жоржин, ясмину й усього того, що встиг зробити тут Олександер Іванович.

Одне діло муляло Олександрові Івановичу мозок, як несплачений прикрий борг: будинок породіль. Узбецькі жінки родять по кибитках[1], стоячки, родять у жахливих антисанітарних умовах, часто-густо не викликаючи до себе ні лікаря, ні фельдшериці, і в цей час тут вакують ці голі стіни, що так і просяться під будинок породіль!.. Хіба ж можна з цим миритись! Олександер Іванович не раз ставив про це питання в районному відділі охорони здоров'я, але там не бачили ще для цього реальних можливостей; він клопотався про це і в області, але обласні працівники непорозуміло знизували плечима, покликаючись на компетенцію району. І узбечки далі родили вдома по кибитках, і голі стіни стояли далі сумним memento, серед двору... Не дожидаючи згоди району та його допомоги, асиґнувань тощо, заохотити дехкан[2] самотужки взятись за відбудову? Скажімо, порядком самозобов'язання, відповідної ухвали колгоспу?.. Поговорити спочатку з окремими людьми, краще спочатку з тими, що найбільше лікувалися в нього, потім з правлінням найближчого колгоспу імени Ахунбабаєва...

Олександер Іванович, дійшовши думкою до перспективи розмови з головою цього колгоспу, хитруватим, гладким Рахімбековим, одразу зійшов до реальних обставин і тих завад, що стояли на шляху до здійснення його задуму. Він навіть усміхнувся, уявивши собі, як Рахімбеков почне крутити. Ні, він не відмовить, бо це за узбецьким поняттям було б нечемно; він навіть погодиться, буде злегка притакувати цьому бентежному, незрозумілому, „орис докторів", ба, пообіцяє дещо, бо цього теж вимагає чемність; але можна бути певним, що сам він нічого не зробить. Дехкани взагалі не полюбляють лежати в лікарні, а щоб везти жінку на пологи до лікарні — годі й говорити!.. І раптом самим узятись будувати лікарню, цей дім породіль, витрачати на це марне діло час, людську силу, будівельний матеріял, надто дерево, що так дорого тут коштує, обтяжувати коні!.. Ні, така непопулярна ідея навряд чи знайде собі хоч трохи прибічників!

І все ж це треба здійснити. Конче здійснити!..

І знову Олександер Іванович пригадав, як попервах він мучився взимку з паливом, як без кінця посилав санітарку, фельдшерицю, нарешті бігав сам від одного голови колгоспу до другого, просячи приставити до амбуляторії бодай гарбу гузапаї, і все марно. Всі знали, що колгоспи повинні постачати амбуляторії паливо, всі погоджувались, обіцяли, а Олександер Іванович разом з фельдшерицею Таскірою і хворими мерзли в неопаленій амбуляторії...

Хтозна, скільки б ще довелося чекати тієї клятої гузапаї, якби лікар Постоловський не взявся б за це поіншому. Він більше вже не посилав нагадувати санітарку, перестав ходити й сам. Він виступив на пленумі в сільраді, а потім скористувався з річних звітних зборів колгоспу. Тепер він уже не просив. З усім запалом і рішучістю, властивими йому, він перейшов у наступ. Він обвинувачував, картав, нарешті, вимагав. І це дало наслідки. Тепер він забув уже й думати про гузапаю. Лише голова Рахімбеков, зустрічаючись із ним взимку чи навесні, ще й досі вважав за свій обов'язок запитати: „Є, докторе, гузапая?". Та й то, власне, з чемности, бо він добре знав, що ґузапаї тої тепер у „докторхоні" вщерть.

[1] Кибитка (узбецьке) — хата.

[2] Дехкани (узбецьке) — селяни.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

Велика історична подія для Української Католицької Церкви в Бразилії

Бажання, одне з найбільших, що його мав український нарід уже від початків свого поселення в Бразилії — здійснилося. Українська католицька спільнота на землі Святого Хреста вже встановлена в Апостольський Екзархат та має свого - рідного Екзарха в особі Преосв. Кир Йосипа Мартинця ЧСВВ.

Обряд інсталяції Апостольського Екзархату та перебрання уряду першого Екзарха відбулося 15-го вересня 1962 р. в парафіяльній церкві Різдва Божої Матері, при вулиці Мартінь Афонсо 441 в Куритибі, столиці провінції Парани, Бразилія.

Кир Йосиф Мартинець ЧСВВ

Врочистість відбулася о год. 7 ввечері в присутності високих церковних та цивільних достойників, численного духовенства й вірних, під проводом куритибського Архиепископа Кир Емануїла да Сілвеcра Д'Елбу, делеґата Апостольського Нунція в Бразилії для виконання Папської Булі „Кві дівіно консіліо". Цією грамотою, датованою з дня 30 травня 1962, Вселенський Архиєрей Папа Іван XXIII створює Апостольський Екзархат для українців католиків у Бразилії, іменуючи на його першого Екзарха Преосв. Кир Йосипа Мартинця ЧСВВ.

Церква була сповнена вірними з Куритиби та інших наших осідків. Перед іконостасом, по боках, стояли два трони, що їх зайняли — справа Архиепископ Кир Емануїл Д'Елбу, а зліва Преосв. Екзарх Кир Йосип Мартинець. Далі знаходилися Епископи Кир Еронім Маззарото та Кир Ігнатій Кравзер — спп. помічники куритибського Архиепископа, і Епископ-коадютор з Понта Гроси, Кир Жеральдо Пелланда. Був теж представник паранського губернатора, Руй А. дос Сантос — керівник губернаторської палати, американський консул, п. В. Фелдмени та інші наші й чужі достойні гості.

Після „Буде ім'я Господнє", що його відспівав куритибський параф. хор, Архиепископ вияснив присутнім значення цієї врочистости, якою українсько - католицька спільнота в Бразилії відлучається від Ординаріяту для східних обрядів, установленого 1952 р., та поставляється в окремий Апостольський Екзархат. Опісля зарядив, щоб прочитати в латинській і народній мовах Папську Булю, після чого прочитано теж і декрет Апостольського Нунція в Бразилії з дня 24 серпня 1962, який заряджує виконання згаданої Булі та уповноважнює Архиепископа Д'Елбу, щоб провів цю інсталяцію.

Після прочитання цих двох документів, Преосв. Кир Йосип перейняв уряд Екзарха, показуючи парохові місцевости та іншим парохам присутнім, Вулю своєї номінації на Апостольського Екзарха. Також і виголосив промову, в якій дякував Апостольській Столиці за її печалívість над українським народом, Емінеції Кардиналові Кир Якову де Варрос Камара, Архиеп. Ріо де Жанейро, який продовж повних 10 років, аж до цієї хвилини, ніс важкі обов'язки пов'язані з урядом Ординарія та в великій мірі спричинився до сьогоднішньої історичної події. Дякував Екзарх і Архиеп. Кир Емануїлові Д'Елбу за проведення інсталяції та взагалі за прихильність до нашої Церкви й народу. Дякував теж бразилійському Урядові за те, що, керуючись демократичними засадами, дає повну змогу свобідно визнавати св. віру в своїм ріднім обряді. І підкреслив новопоставлений Екзарх, що ціль Української Католицької Церкви в Бразилії, між іншим, — це бути свідоцтвом тієї дійсности, що відбувається на Рідних Землях. Там для нашого віровизнання — католицького немає жадного закона. Ми є поза законом! І не тільки ми є свідоцтвом, але й пересторогою для вільного світу, зокрема для цієї країни, що переживає свої критичні дні, пересторогою — що таке комунізм, який це ворог Бога і людства, який то кат, що відбирає людині всі свободи до останньої, тобто віри. І саме тому поставив нас тут Бог, щоб світові звіщали ми цю

Прикінці просив Преосв. Владика бразилійців, щоб молилися за нашу Україну, аби й на її землях процвітала віра Христова, оживала Католицька Церква та щоб наші співбраття теж дочекалися щасливих і радісних днів утішатися своїми рідними і повноправними Єрархами.

Опісля все Священство нашого Екзархату приступило до Владики Екзарха та заявило свою підлеглість, цілуючи св. хрест і його перстень.

Згодом уся церква врочисто відспівала пісню подяки „Тебе Бога хвалим".

Уся ця врочистість завершилась, на вікопомний спогад підписанням документу, виготовленого в п'ятьох примірниках, що його підписали Архиепископ, Екзарх, присутні Єпископи й Священство, представники цивільної влади на різних установ, під час чого хор відспівав „Многая літа", закінчуючи врочистість піснею - молитвою за Український нарід „Боже Великий, Єдиний".

Всі вірні поцілували перстень свого Екзарха та заразом із церковними й цивільними властями подались на бенкет, влаштований у парафіяльній залі. Під час бенкету промовляли: Всеч. о. Флор Водоніс, від священства, д-р Юлій Буський від церковної громади, та краєві посли: Рафаїл Куліцький — від вірних та від Товариства Прихильників Укр. Культури, і п. Амвросій Хома, від Товариства Хліборобсько - Освітнього Союзу, як його містоголова й відпоручник, виявляючи велику радість усього українсько - католицького народу в Бразилії та його вірність своєму Екзархові.

Н. Н.

Олександер Домбровський

ПІДСУМКИ З'ЇЗДУ ІСТОРИКІВ

Як уже відомо з попередніх дописів у „Свободі" 9 червня, 1962 р. відбувся заходами Ініціятивної Групи й під протекторатом Президії УВАН у ЗДА та Історичної Секції З'їзд українських істориків головно середнього й молодшого покоління на терені ЗДА в будинку Академії в Ню Йорку. З'їзд відкрив високозаслужений сеньйор української історичної науки й голова Історичної Секції Академії професор Олександер Петрович Оглоблин, який передав керування З'їздом голові Ініціятивної Групи — д-р І. Л. - Рудницькому. Прізвища членів Ініціятивної Групи та доповідачів і дискутантів, а також порушені З'їздом актуальні проблеми української історичної науки були подані в комунікатах і тут ми лише зупинимось глибше над доцільністю відбутого З'їзду та з перспективи понад чверть року часу, зробимо загальні підсумки З'їзду.

Сучасний стан української історичної науки на Рідних Землях, поневоленої московським більшовизмом, що насильно індоктринізує нашу історіографію чужим українському духові марксизмом-ленінізмом та інтерпретацією східньоевропейської історії з точки погляду політичного примату „старшого брата", не відповідає ні методологічним засадам наукового об'єктивізму, ні інтересам українського народу. Тому очі й серця нашої всенаціональної спільноти є звернені на українську історичну науку у вільному світі.

Умовини, в яких найшлася українська історична наука в діяспорі, не є ідеальні. Вони мають свої тіні. До загально відомих еміграційних злиднів доходять ще й інші моменти, які вдаряють по нашій історичній науці. В першу чергу стоїмо перед трагічним фактом, що невмолима судьба забирає від нас наших старших істориків, які залишають нас серед розгару наукової праці й відходять до вічности. В наслідок того повстають нераз великі прогалини в нашій історичній науці, що їх не так то легко зараз заповнити. Відходять загартовані у духових боях борці за українську історичну Правду й не все находять по собі спадкоємців, бо молодь вибирає собі на студії інженерію, фізику й медицину, або йде до бизнесу. Крім того деякі молоді адепти науки присвячують головну увагу проблемам історії західньої півкулі. Їх треба щойно здобувати для української науки.

Та все таки українська історична наука в діяспорі диспонує досить задовільним кількісно й якісно добором істориків молодшого покоління, що захоплені ідеалами старших борців за нашу історичну Правду зв'язали органічно свою наукову діяльність з українською історичною наукою та українською історичною тематикою. Мусимо признати, що дотепер штильгукала організаційна сторінка в маштабі цілої нашої історичної науки в діяспорі. Найкраще ще поставлена організація нашої історичної науки в рямцях діяльности Української Вільної Академії Наук в Ню Йорку, де працюють Історична Секція, Секція античної історії зі спеціяльним узглядненням праісторії України, Комісія історії пореволюційної України, Комісія історії української суспільної думки.

Та нам треба притягнути до праці й тих наших істориків і представників помічних наук історії, що ще не втягнені в організаційні рямці нашої історичної науки. В Американському Відділі НТШ існує одна загальна Історична Секція. У нас недостає того чинника, який координував би до певної міри досліди наших істориків, спрямовуючи їх в міру можливостей і доступних у вільному, демократичному світі засобів у певне скристалізоване русло організованости, систематики й актуалізації пекучих проблем нашої історичної науки. Окремого нагляду й піклування потребують наймолодші адепти нашої історичної науки зі сторони наших істориків - сеньйорів. Це й є проблеми, що їх треба було обговорити Ініціятивній Групі у зв'язку зі З'їздом. Очевидно, не в усіх проблемах можна було поставити точку над „і". Деякі питання залишилися відкритими для слідуючих нарад, або до розв'язки в процесі дальшої діяльности представників нашої історичної науки.

З'їзд виправдав себе та, залишаючи по собі позитивне враження й прецедент в організуванні подібних З'їздів на майбутнє, намітив конкретні заходи для скріплення фронту представників вільної української історичної науки в їхніх змаганнях методами наукового об'єктивізму обороняти історичної правди. З'їзд перевів наново духову мобілізацію українських молодших наукових сил і накреслив певну конкретну лінію наукової політики на історично - дослідному відтинку, що її належить придержуватися у сучасному положенні української історичної науки на рідних землях і в діяспорі. Намічено й проpоблено певні заходи для скріплення наших рядів наймолодшими адептами історичної науки — вихованцями західньоевропейських і американських університетів.

Найважливішим, мабуть, рішенням З'їзду треба вважати апробату пропозиції Ініціятивної Групи видавання Історичних Збірників, присвячених поодиноким періодам та різним політичним, економічним, соціяльним і культурним проблемам історії України. Спеціяльний акцент дослідів мав би спочивати на проблемах пореволюційної України. Це є священним обов'язком представників вільної української історичної науки супроти поневоленої Батьківщини й брутально потоптаної історичної Правди, — демаскувати — методами строго наукового об'єктивізму всю неправду совєтської історичної науки.

Україна є змушена більшовицьким терором до цвинтарної мовчанки, ми на еміграції маємо обов'язок голосити перед цілим світом, як червона Москва фальшує історію України. Коли ми, українські історики у вільному світі, цього не зробимо, станемо на осуд історії. Перший том згаданих Збірників має бути присвячений нашому передчасно померлому в цвіті віку й многонадійному історикові Павлові Грицакові та обниматиме проблеми археології, ранньої й середньовічної України. Туди ввійде також праця про праісторичну й ранньоісторичну добу української етногенези, що розвивалася шляхом процесу іменно етногенетичної диференціяції, тобто формування народу як окремішної етнічної індивідуальности серед інших етнічних груп середньої й східньої Европи. Ця теза заперечує дивовижний погляд совєтських істориків про спільну „общерусску добу" античної України і відтак Київської Держави, що мала б бути „спільною" для української і московської історії.

Намічено цілий ряд наших істориків, спеціялістів від різних періодів і проблем історії України, які мають опрацювати згадані Збірники. Ініціятивна група українських істориків і дослідників суспільних наук при Академії сподівається мати фінансову підтримку українського патріотичного громадянства у справі видання історичних збірників українською мовою. Вже тепер можна надсилати пожертви на цю ціль на адресу Академії: 206 Вест, 100 вул., Ню Йорк 25, Н. Й.

Відносно зовнішнього фронту намічено нав'язати ще тісніші контакти з представниками світової історичної, а зокрема американської науки, де все ще покутують концепції передреволюційної, шовіністичної історіографії Росії та сильні москвофільські тенденції.

Предметом нарад була також концепція наукового Семінару для молодих адептів історичної науки в цілі поглиблення знання методології науково - дослідної праці. Тут іде між іншим і про вихованків західньо - европейських і американських університетів, де не було змоги працювати над проблемами історії України. Немає сумнівів, що праця Ініціятивної Групи й З'зду, а відтак згодом дальші дії наших істориків згідно з наміченим пляном на З'їзді підготують нас ще краще до активної участи у Світовому Конгресі Істориків, який має відбутися у Відні. Там ми будемо репрезентувати вільну українську історичну науку — науку без фальшу й неправди.

У З'їзді брали участь наші історики, що походять з різних частин української землі. Дух соборництва панував на З'їзді, об'єднуючи всіх в обличчі тих страждань, що їх переживає Рідний Край, та в обличчі нашої відвічальности перед Богом і історією за збереження і голошення світові нашої історичної Правди так довго, аж вкінці вона переможе і воплотиться воскреслим феніксом у реальний, живий ідеал Соборної і Самостійної України.

Враження з 29-ої Конвенції Молоді Української Національности

В п'ятницю, суботу, неділю і понеділок, від 31-го серпня до 3-го вересня на Оселі ім. Олега Ольжича відбулася 29 Конвенція Молоді Української Національности.

Конвенція була під кожним оглядом успішна і підтвердила, що праця Головної Управи МУН-у за останніх два роки була правильна.

На Конвенцію приїхали понад 100 делегатів з Америки і Канади і в ній взяли участь члени братніх організацій: Організації Державного Відродження України, Українського Золотого Хреста та Українського Академічного Товариства „Зарево". Конвенція почалася в п'ятницю 31-го серпня.

Звіти Управи, наради і дискусії заповнили програму слідуючого дня з'їзду. Із звітів було видно, що сучасний МУН вибрав собі на працю широку видавничу акцію серед американського суспільства, інформуючи його про українську проблему. В цих виданнях доказувалося, що СССР не являється суцільним, інтеґральним чинником на світовій арені, бо це є цілий ряд націй, закутих в рами наявного московського імперіялізму.

Треба признати, що ця праця в ділянці інформації чужинців про дійсний стан Східньої Европи, просто являється імпозантною.

Чи котра інша організація молоді за останні два роки діяльности спромоглася на подібні видання?

1. Історія княжої доби — англійською мовою, — призначена для американської спільноти.

2. Історія козацької доби — англійською мовою, також призначена для американської спільноти.

3. 7 чисел квартальника „Тризуб" — англійською мовою, де українська проблема правильно висвітлена. Тут треба згадати, що ціла низка американських газет і журналів передруковувала статті, поміщені в „Тризубі".

4. Дві брошурки про комунізм, англійською мовою.

5. „Промінь" — сторінка в „Свободі".

6. Цілий ряд інформативних видань для власного членства, як „Мунівські настрої", Вюлетень МУН-у. — І саме в цих виданнях на нашу думку, є найбільша заслуга теперішнього МУН-у.

В неділю ввечір в найбільшій залі Лігайтону відбувся бенкет з участю понад 300 осіб. Головною точкою бенкету була передана конґресменові Д. Фладові „Нагорода Свободи" за його заслуги для поневолених народів. В неприсутності конґресмена професор д-р Лев Добрянський прийняв цю нагороду.

Мило було на бенкеті побачити за почесним столом чолових представників українського суспільного життя в Америці і поза нею: інженер Осип Бойдуник — голова Української Національної Ради, професор д-р Лев Добрянський — голова Українського Конґресового Комітету Америки, Йосип Лисогір — головний предсідник Українського Народного Союзу, професор д-р Олександер Неприцький-Грановський — президент Організації Державного Відродженя України, редактор Володимир Душник, Володимир і пані Різник, інженер Степан і пані Куропась та інші.

Тостмайстром бенкету був голова головної управи МУН-у Мирон Куропась, який попросив о. Красевича, щоб провів молитву. Під час бенкету промовляли Йосип Лисогір та професор д-р Добрянський, а заключне слово мав інженер Осип Бойдуник.

В понеділок відбулася остання сесія Конвенції, на якій обрано нову головну управу МУН-у, яку очолили дотеперішній редактор „Променя" Ігор Прийма — голова, і Олег Різник — як містоголова.

До Видавничої Спілки МУН-у обрані: Мирон Куропась — як голова та Оксана Вакбойчук, Маруся Попович і Богдан Гасюк — члени.

На цій сесії пропоновано і одобрено одноголосно резолюції:

1. МУН це молодіжна організація, яка в основі є аполітичною, асектарною й апартійною, і керується в своїй діяльності добром цілої української нації, а не одиієї партії чи середовища.

2. Основна ціль МУН-у, — це широка пресова діяльність серед американської спільноти, інформувати її про тисячлітню боротьбу, яку веде український народ за самобутність народів і волю людини.

3. МУН уважає себе братньою організацією і бажає ще тісніше співпрацювати із ОДВУ, Золотим Хрестом та Заревом.

Можна таки додати, що пройдений шлях МУН-у вказує на посвяту дотеперішньої управи, а головно Мирона Куропася — дотеперішнього голови.

Бажаємо, щоб нова Управа МУН-у зуміла виконати також те велике й почесне завдання, яке вона на себе взяла, перебираючи вложені а неї функції.

Богдан Гасюк

НАПЕРЕДОДНІ ПРОЦЕСУ СТАШИНСЬКОГО

(Повідомлення Проводу ЗЧ ОУН)

Судовий процес проти Б. Сташинського, вбивника сл. п. Провідника ЗЧ ОУН, Степана Бандери та д-ра Лева Ребета, назначений на день 8 до 13 жовтня ц. р., це — після паризького суду над большевицьким агентом Шварцбардом за замордування Голови Української Держави Симона Петлюри — другий політичний процес історичного значення для українців, що відбудеться на чужій землі.

В особі большевицького агента і подвійного вбивці Б. Сташинського будуть на суді виявлені злочинні методи большевицької Москви, якими вона придушує визвольну боротьбу нашого народу та жорстоко і рафіновано винищує в Україні і поза нею борців за його визволення. На суді будуть виявлені московські організатори мордів, диверсій, шпигунства, зверхники і наказодавці Сташинського.

Безпосереднім предметом розгляду суду будуть злочинні дії висланого агента на території Союзної Республіки Німеччини. Його злочинна діяльність, доконана на українській території в 1951-52 рр. полягала в тому, що він до співпраці з ворогом видавав на смерть і допомагав у винищуванні українських громадян, покликаних до оборони українських державних інтересів — членів ОУН і УПА — та що співпрацював з ворогом у прямому і підступному переслідуванні українського цивільного населення, що підтримуючи визвольну боротьбу, сповняло свій громадський обов'язок. Ці акти національної зради Сташинського теж не зможуть бути повністю затаєні в часі судової розправи.

Акт обвинувачення буде оголошений на судовій розправі. З відомостей, які до цього часу є відомі, найважнішими є ствердження наступних фактів:

Указом Верховного Совєта з листопада 1959-го року, підписаним головою Президії Верховного Совєта Клементієм Єфремовичем Ворошиловом та секретарем тієї Президії Георґадзе, вбивник Степана Бандери і Лева Ребета був нагороджений за переведення „одного важливого державного завдання бойовим орденом „Червоного Прапора". Місяць пізніше, тодішній голова Комітету Державної Безпеки (КҐБ) Александер Ніколаєвич Шелєпін покликав вбивника до свого уряду в Москву і вручив йому цю грамоту про винагородження його орденом найвищої кляси за виконання морду на Бандері в приявності його супровідника і тодішнього зверхника з Карльсгорсту Сергєй Александровича та, мабуть, інших осіб.

Цей факт розкриває перед світом усю безсоромну злочинність найвищих урядових і партійних чинників СССР, які організують скритовбовчий морд на людині, кваліфікують його, як „важливе державне завдання" і за виконання морду нагороджують вбивцю найвищим відзначенням.

Кожному, хто знає „демократично - централістичну" структуру найвищого партійного і державного керівництва Совєтського Союзу, є без окремих доказів самозрозумілим, що Шелєпін, як шеф КҐБ, підлягав і по державній і по партійній лінії Нікіті Сергієвичу Хрущову, як першому секретареві КПСС і як голові Ради Міністрів СССР, і плянування дій КҐБ вимагали одобрення якщо не цілого „колективного керівництва", то принаймні самого Хрущова. Остаточну відповідальність за морд Бандери поносить Нікіта Хрущов і особи з колективного керівництва, які були ним допущені до розглядання терористичних плянів КҐБ.

Наказ замордувати д-ра Л. Ребета одержав Сташинський з початком жовтня 1957-го року від Сергєя Александровича, морд виконав дня 12-го жовтня 1957-го року. Через один або два тижні в Карльсгорсті влаштовано на честь вбивника бенкет, на якому каґебісти йому ґратулювали, а один большевицький генерал похвалив його. В дарунку за забиття людини подаровано Сташинському фотоапарат марки „Контакс".

Доручення стежити за Ст. Бандерою одержав Сташинський від Сергєя Александровича в січні 1959-го року. Наприкінці квітня 1959-го року звіт про свої спостереження склав він у Москві вищому урядникові КҐБ Георґієві Аксентієвичу і від нього одержав тоді наказ забити Степана Бандеру. Успішне переведення пляну запили в Георґія Аксентієвича шампанським. Щоб виконати морд, Сташинський приїхав в травні 1959 р. до Мюнхену і на другий або третій день після того мав нагоду виконати морд біля ґаражу, але йому не вистало сміливости. Після того ще раз приїздив до Мюнхену допасувати підроблені ключі до вхідових дверей будинку. На початку жовтня 1959 року Сергєй Александрович передав йому друге доручення з Москви забити Бандеру. До Мюнхену Сташинський прибув 14 жовтня, морд виконав 15 жовтня 1959 року.

В грудні 1959 р. відбувся в честь вбивці бенкет у Карльсгорсті, на якому совєтський генерал повідомив вбивника про нагородження його бойовим орденом „Червоного Прапору". Церемоніял вручення ордену за виконання морду перевів у Москві тодішній шеф КҐБ Шелєпін — 4 або 5 грудня 1959 року.

Наведених фактів досить, щоб на тлі процесу вийшла на яву перед світом злочинна роля московських верховодів напередодні осінньої дебати на форумі Об'єднаних Націй про російський колоніялізм і дала свідоцтво правди про криваві діла Кремля.

Проголошення присуду припадає майже точно в третю річницю смерти Провідника Степана Бандери. Сподіваємося, що третя річниця буде відмічена справедливим покаранням виконавця і належним нап'ятнуванням кремлівських організаторів злочину.

В СССР відбулись минулого літа заворушення на тлі дорожнечі

Вашинґтон. — Американські керівні чинники мають вже перевірені відомості з різними подробицями про заворушення, які відбулись в Новочеркаському, за 20 миль на північний схід від Москви, і кількох інших російських містах минулого літа на тлі раптового піднесення цін на м'ясо і масло з днем 1 чевня ц. р. Демонстрація жінок в Новочеркаському мала спершу мирний характер, поки поліція не почала стріляти по пострах в повітря. Від тих стрілів були ранені хлопчики, що обсіли ліхтарні і дерева. Тоді демонстрація повторилась з масовою участю робітників і набрала такого нагального характеру, що викликано на поміч військо. У стрілянині до мас демонструючих було багато вбитих: американські газети подають те число на 50 до 500. Совєтська преса не подала про це ніяких вісток, але закордонним туристам заборонено їхати туди, а деякі вістки про ті події передали совєтські комсомольці іншим учасникам світового фестивалю молоді в Гельсінках. Подібні заворушення відбулись не тільки в Новочеркаську, але й у Воронежі, Краснодарську і Грозному. До Новочеркаська вислано з Москви на інспекцію Флора Козлова і в „Правді" появилась була коротка вістка, що він був на партійних зборах в Ростові червня ц. р. 12-го липня в Новочеркаську проголошено поліційну годину для всіх до 16 року життя, а в серпні відбулись в Ростові нові партійні наради з участю Андрея Кіриченка, при чому „прочищено" місцевий апарат.

Короткі вістки

● **Д-р Нахум Гольдман**, президент Жидівських претенсій проти Німеччини, признає, що Західня Німеччина заплатила вже Ізраїлеві кругло 3.000.000.-000 дол. титулом відшкодування за кривди з гітлерівського часу. Але він нарікає, що не полагоджені ще претенсії коло 150.000 жидів, які втекли з Східньої Европи після 1 жовтня 1953 року. Німці — нарікає він — зволікають і затягають переговори.

● **Південно - в'єтнамський** президент Нґо Дінг Дієм виголосив на відкритті парляменту в Сайґоні дуже оптимістичну промову. Він твердив, що тепер південно - в'єтнамське військо, з допомогою та асистою збоку американських військовиків і летунства, скрізь переймає ініціятиву в поборюванні комуністів. Американські військові фахівці обережніше оцінюють ситуацію.

Ємен може стати тереном нової арабської війни

Аден. — Маленька країна на півдні Арабського півострова може стати тереном внутрішньо - арабської війни: Об'єднана Арабська Республіка, яка, мабуть, затіяла державний переворот в Ємені 26-го вересня ц. р., при чому змовники спалили королівський палац і вбили 35-річного імама Ахмада ледви після одного тижня його володіння, перша визнала новий революційно - республіканський уряд та підсунула під кордони Ємену свої війська, щоб боронити уряд проти „контрреволюціонерів". Тими ворогами нового правління в Ємені є Савді Арабія, яка підтримує претенсії до єменського престолу князя Саіфа аль-Гассана, який мерщій прибув до Савді Арабії з Америки на вістку про криваний переворот в Ємені, та звідтіль мобілізує проти військового правління в Ємені вірних монархії кочівників. Також Британія, заінтересована в політичній ситуації на доступах до Чорвоного моря, підтримує згаданого претендента до єменського престолу. Знову ж Йорданія солідаризується з Об'єднаною Арабською Республікою у підтримуванні єменських республіканських військовиків - революціонерів. Совєтський Союз, очевидно, стоїть також за тими „революціонерами", сподіваючись, що їхній режим створить кращі умовини для тамошньої комуністичної підривної акції. Президент Кеннеді конферував про ці справи з савді - арабським міністром закордонних справ, князем Фейсалом в минулу суботу впродовж одної години. З Ємену надходять суперечні вістки про тамошні сутички.

Курси Українознавства ім. П. Могили в Седбурі, Канада

Подається до відома, що в Седбурі основано Курси Українознавства ім. П. Могили для середньошкільної молоді. Вписи на перший рік Курсів продовжуються. Лекції відбуваються кожної суботи рано від 9-тої до 12-тої год. в будинку Шерідан Текнікал Скул.

В програму цих трирічних курсів входять такі українознавчі предмети: історія, література ,мова і культура.

Перший рік: (Вступний курс українознавства) А. Історія — Визначні постаті і події в історії України. Б. Література — Читання уривків з української клясичної літератури. В. Мова — Основи української граматики: фонетика і морфологія. Г. Культура — Вступний курс української цивілізації.

Другий рік: А. Історія — Огляд княжого і гетьманського періодів історії України. Б. Література — Українська проза і поезія. Читання й В. Мова — Синтаксис. Питоменності української розговірної мови. Знайомлення з українськими говорами. Г. Семінар — Українське життя очима молоді.

Третій рік: А. Історія — Модерна історія України. Б. Література — Новітня українська література. В. Культура — Здобутки і досягнення українців в Україні і по-за її межами в останніх десятиліттях. Г. Семінар — Завдання українців по-за Україною.

Директор Курсів
Я. Розумний

Доповідь у Вінніпеґу про українську поезію в Канаді

Пані д-р Степанія Жмуркевич, що від червня місяця працює в Публічній Бібліотеці Вінніпеґу, виступила вперше перед ширшим громадянством столиці українців Канади з „академічним викладом" в УВАН в неділю 30-го вересня на тему „Напрямні української поезії в Канаді". Гостю привітав від Президії УВАН і громадянства д-р Яр. Рудницький, який подав декілька біографічних даних про неї. Пані Жмуркевич дала огляд української поезії в Канаді, зупиняючися ближче на деяких її представниках, як Федик, Мандрика, Івах і ін. Вона старалася подати певну систематику матеріялу, частинно йдучи слідами Кірконелла, а частинно за своїми власними спостереженнями. Доповідь викликала живу дискусію, в якій приймали участь д-р Мандрика, проф. Жук, інж. Качор, пані Д. Янда з Едмонтону, пані О. Войценко, інж. Севериненко, п. Гнатів, і ін. Наступний виклад відбудеться в неділю 14-го жовтня. **(Б. Г. С-р)**

НОВІ КНИЖКИ

Ганна Мандрика — Вибране Статті, розвідки й доповіді. **Канади**. Вінніпеґ 1962.104 ст.

Комітет Українок Канади вшанував пам'ять Ганни Мандрикової в п'яту річницю її передчасної смерти доповіддю про неї на останньому 7-му Конґресі Українців Канади в липні цього 1962 року, а також виданням вибраних її праць під вище поданим титулом.

Як згадано в передмові пані Ольги Войценко, голови Комітету Українок Канади, Ганна Мандрика впродовж довгих років вела невтомну працю над піднесенням культури українського суспільства — словом, письмом і власною ініціятивою. Написала низку розвідок, що були друковані або виголошені. Громадська діячка, журналістка і педагог, вона, як людина, притягяла всіх своєю особистістю. Насамперед кожного вражала її висока культура, що йшла в парі з її природною інтеліґенцією.

Збірник складається головно з розвідок, глибоко продуманих, та фахово й оригінально написаних, але так, що вони приступні для найширшого кола читачів чи читачок. Зміст — творчість Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки; Софія Русова й її діяльність Мистецький хист в житті українського народу, Жіночий рух, Слово до молодого покоління.

Ці розвідки являють собою цінний матеріял для студій над творчістю названих українських поеток, письменниць і діячок та для глибшого зрозуміння їх; над нашим мистецтвом, жіночим рухом, вихованням та організацією молоді... Це є корисний підручник для українських жіночих організацій — для курсів, рефератів, ювілеїв і т. п.

Тому треба засвідчити признання Комітетові Українок Кааиди за видання цієї цінної книжки, а всім українським організаціям, особливо жіночим, як і ширшому колові читачок та читачів, радимо набути цю книжку для своїх бібліотек. **Р.**

Зі спорту

„ТРИЗУБ" — ПОРТУҐАЛЬСЬКИЙ Ф. К. 0 : 0.

Нюарк, 30 вересня. — Портуґальці, які в минулому сезоні дійшли до півфіналу гор за Чашу ЗДА, поповнили склад молодими, швидкими та при тому рутинованими змагунами і стали ще сильнішою дружиною. Численна місцева і „рейдуюча" філядельфійська публіка покладала надії, що „Тризуб" знову заімпонує прекрасною і неперевсічною грою. Але вже в другій хвилині портуґальці створили небезпечну ситуацію під воротами „Тризуба". Гра була відкрита, з легкою перевагою господарів. У 6 та 8 хвилинах Варварюк мав нагоду пописатися блискавковим рефлексом у нівеченні стовідсоткових нагод портуґальців. Після того „Тризуб" перебрав ініціятиву в свої руки. Сильний стріл Чижовича оборонив Феляно, а стріл Ноги минув на цалі поперечку. У 35-ій хв. накрив бомбу Чижовича воротар, Обидві дружини вели небезпечні атаки і в 39 і 40 затовано наріжняки до портуґальців і „Тризуба". Після, здавалось, зліквідованого наріжняка до „Тризуба" головкою Ілая прийшов сильний стріл Ґальседо, якого притомно зловив Варварюк. Крім Варварюка в обороні пописувалися Ілай і Рач. В 43 і 44 хвилині портуґальці мали нагоди на ворота. При другій з них Варварюк зловив стріл знаменитою робінзонадою.

В другій півгрі „Тризуб" почав атакувати сильніше і тут пописувався стрілами Чижович. Його в більшості цільні стріли виловлював Феляно і коли б на його місці був інший воротар, то „Дзюк" був би героєм дня і автором принайменше трьох воріт. В 50-ій хв. стріл Чижовича з дачі Кравця попав в поперечку. Три дальші наріжняки і нагоди здобуття портуґальських воріт не принесли успіху. Найкращу нагоду Ферейри зліквідував Феляно, знявши йому м'яч з голови.

Напад „Тризуба", за вийнятком Чижовича і Ферейри, не дописав. Найслабшим був Нога. Це вже не той, що колись Нога, і маю сумнів, чи він повернеться до давньої форми. Ферейра II дуже підходить на позицію „штопера", але йому ще далеко до Вінея. Зоф повинен грати на зміну з Ілясм і ця конкуренція вийшла б клюбові на користь. Місце Горзелінґа радше в нападі, а за партнером рівним Рачеві треба оглядатися. Варварюк був в цих змаганнях найкращим змагуном захисту. Також у попередній грі з „Інтерклюбом" в другій половині він грав дуже певно і жертвенно, так що поминення його в моїй рецензії було для нього кривдою. Взагалі ,коли Варварюк гратиме так далі, тоді він стане одним із найкращих воротарів Сходу ЗДА.

В змаганнях з портуґальцями „Тризуб" завів надії тих, що ждуть на похід „Тризуба" від перемоги до перемоги. Вірю, що тренер Ґлісович попрацює ще більше над тим, щоб „Тризуб" клав найбільшу вагу на максимальне і успішне використовування часу і простору.

Склад „Тризуба": Варварюк, Горзелінґ, Рач, Кравець, Ферейра II, Ілай, Чижович, Яковина, Ферейра I, Манджіні, Нога, Куденко, Чайка, Зоф. — Суддя Мек Лін дуже часто кривдив вашу дружину. Глядачів було понад 1,000.

Яр. К-ий

ТАРЗАН, ч. 4919. Болар плянує...

"AND SO, YOU AND I WILL HEAL THIS SON FOR A PRICE — AND THE ALLEGIANCE OF HIS WARRIORS!"

— Чуєте, — крякав Волар. — Кажуть, що недуга сплячих лютує в чагарах. Там живе багатий і впливовий ватажок, син якого вмирає...

Очі Волара засвітилися пожадливо. — Кажуть, що він заплатив би все, і зробив би все, щоб вилікувати сина...

— І так ви і я вилікуємо його сина за заплату... І за відданість його вояків!